

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ЖАС ҒАЛЫМДАР КЕҢЕСІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2016» атты
XI Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XI Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2016»

PROCEEDINGS
of the XI International Scientific Conference
for students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION - 2016»

2016 жыл 14 сәуір
Астана

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2016»
атты XI Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XI Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2016»**

**PROCEEDINGS
of the XI International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2016»**

2016 жыл 14 сәуір

Астана

ӘӨЖ 001:37(063)

КБЖ 72:74

Ғ 96

Ғ96 «Ғылым және білім – 2016» атты студенттер мен жас ғалымдардың XI Халық. ғыл. конф. = XI Межд. науч. конф. студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2016» = The XI International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2016» . – Астана: <http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2016. – б. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-764-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

ӘӨЖ 001:37(063)

КБЖ 72:74

ISBN 978-9965-31-764-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2016

7. Кондаков А.А. однополый брак в России: «Темное прошлое», серые будни и «светлое» послезавтра// Гендерные исследования : журнал.- ХЦГИ, 2010. - №20-21. - с 51-71.

ЖЕР ЗАҢДАРЫН БҰЗҒАНЫ ҮШІН ӘКІМШІЛІК-ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖАУАПКЕРШІЛІК

Рахманкулова Динара Дулатовна, Оразаева Ақтөре Қайырбайқызы

aktoreshka@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Заң факультетінің оқытушысы,

Заң факультетінің 1 курс магистранты. Қазақстан, Астана,

Жер заңдарын бұзғаны үшін әкімшілік жауаптылық — бұл жер құқық бұзушылықтары саласындағы заңды жауаптылықтың түрлерінің бірі. Мұндай жауаптылық тек заңдарда көзделген жағдайларда және әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы орын алған жағдайда ғана туындайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық дегеніміз әкімшілік жауаптылық тағайындалатын жеке тұлғаның құқыққа қайшы, кінәлі (қасақана немесе абайсызда) әрекеті немесе әрекетсіздігі.

Заң әдебиетінде заңды жауаптылықтың бұл түрінің сипаты туралы әртүрлі көзқарастар кездеседі [1].

Жер заңдарын бұзғаны үшін әкімшілік жауаптылықтың ерекшелігі оны қолданудың келесі жағдайларымен сипатталады:

1. ол ҚР ӘҚБК-де көзделуі тиіс;
2. ол әкімшілік құқық бұзушылықтың нақты анықталған құрамдарынан көрініс табуы тиіс;
3. жауаптылықтың субъектілері ретінде әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы заңға сәйкес әкімшілік-жер құқық бұзушылығын жасағаны үшін кінәлі деп танылған кез-келген тұлға болуы мүмкін;
4. құқық бұзушылықтың жұмыс уақытында немесе жұмыстан тыс уақытта жасалғанына қарамастан кінәлі тұлғалар әкімшілік жауаптылыққа кез-келген уақытта тартылады;
5. әкімшілік жауаптылықтарды заңда аталған лауазымды тұлғалар мен мемлекеттік органдар ғана өз құзыреті шегінде жүзеге асырады;
6. әкімшілік жауаптылық заңдарда анықталған келесі іс жүргізушілік тәртібімен қолданылады: әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау, жер заңдарының бұзылуын осыған уәкілетті лауазымды тұлға хаттамаға тіркейді және т.б. [2].

Жер заңдарын бұзғаны үшін әкімшілік жауаптылықты түрлерге бөлуде де ғалымдардың әртүрлі көзқарастары орын алған.

Мысалы, Б.В. Ерофеев жер заңдарында қарастырылған құқық бұзушылықтардың түрлерін келесі түрлерге бөледі:

- 1) экономикалық сипаттағы құқық бұзушылықтар: жерді өз бетімен басып алу; уақытша пайдалануға берілген жер учаскелерін уақтылы қайтармау; ішкі шаруашылықтық жерге орналастыру жобаның шегінен шыға отырып әрекет ету;
- 2) экологиялық сипаттағы құқық бұзушылықтар: топырақтың құнарлы қабатын құрту және жою; жерлердің жағдайына кері әсер ететін мелиоративтік және өзге де жұмыстар; эрозияға қарсы міндетті шараларды орындамау және т.б.;
- 3) жерге байланысты құқық бұзушылықтар, яғни, жермен байланысты тұрақты немесе уақытша жылжымайтындыққа ие объектілерге қатысты құқық бұзушылықтар: шаруашылық және тұрмыстық құрылыстарды өз бетімен салу; егілген өсімдіктер мен дақылдарды улау, зақымдау; жол құрылыстарына қасақана зиян келтіру және т.б. [3].

Соңғы жағдайдағы шаруашылық және тұрмыстық құрылыстарды өз бетімен салуды, егілген өсімдіктер мен дақылдарды улау, зақымдауды, жол құрылыстарына қасақана зиян келтіруді экономикалық сипаттағы құқық бұзушылықтарға да жатқызуға болады, себебі, бұл

құқық бұзушылықтар жер учаскесінің меншік иесі мен жер пайдаланушылар үшін белгілі бір экономикалық пайданы жоғалтуға әкеп соғады.

А.Х. Хаджиев жер заңдарына қатысты құқық бұзушылықтарды келесі топтарға бөледі:

1) жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың мүлдіктік құқықтары мен мүдделеріне зиян келтіретін құқық бұзушылықтар: уақытша пайдаланудағы жер учаскелерін уақтылы қайтармау немесе оларды мақсаты бойынша пайдалануға жарамды жағдайға келтіруге байланысты міндеттерді орындамау; жер учаскелерін өз бетімен пайдалану; жер учаскесінде іздестіру жұмыстарын рұқсатсыз жүргізу және т.б.;

2) жер қорын басқару саласындағы құқық бұзушылықтар: арнайы жер қоры туралы ақпаратты жасыру; жерлерді мемлекеттік тіркеу, есепке алу және бағалау мәліметтерін бұрмалау; жерді пайдалану жағдайы және жер ресурстарының сапасы туралы ақпаратты беруден бас тарту немесе жалтару; жер учаскесін беру туралы талап-арызды қараудың белгіленген мерзімдерін бұзу және т.б.;

3) жерді пайдалану ережелерін бұзу: жерлерді нысаналы мақсаты бойынша пайдаланбау; ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді ұтымды пайдаланбау; ауыл шаруашылығы өсімдіктерінің арам шөптеріне және зиянкестеріне қарсы күрес шараларын жүргізбеу;

4) экологиялық бағыттылыққа ие құқық бұзушылықтар: ауыл шаруашылығы және басқа да жерлерін бұлдіру; жерлерді пайдаланудың табиғат қорғау режимінің талаптарын орындамау; жерлердің жағдайын кері әсер ететін объектілерді орналастыру, жобалау, құрылысын жүргізу және пайдалану;

5) жердегі өндірістік-шаруашылық қызметті жүзеге асыруға қатысты белгіленген талаптарды бұзу: шаруашылық және тұрмыстық құрылыстарды өз бетімен салу; ішкі шаруашылықтық жерге орналастыру жобаның шегінен шыға отырып әрекет ету және т.б. [4].

Аталған құқық бұзушылықтардың арасында ҚР Жер кодексінде көзделген жер учаскелерін нысаналы пайдалануды бұзу және жерлерді ұтымды пайдалану талаптарын өрескел бұзу қарастырылмаған. Жер заңдары құқық бұзушылықтың екі түрін ерекше бөліп көрсетеді: жеке меншік құқығы мен жер пайдалану құқығы субъектілеріне берілетін жер учаскелерін нысаналы және ұтымды пайдалануды бұзу. Тіпті, шаруашылық және тұрмыстық құрылыстар объектілерін өз бетімен басып алу немесе өз бетімен салу да ҚР жер қорын нысаналы және ұтымды пайдалануды бұзу болып табылады.

Жер заңдары нормаларының талаптарын бұзуды ҚР Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы кодексі келесі түрлерге бөледі: меншікке қол сұғатын құқық бұзушылықтар; табиғи ресурстарды пайдалану, қоршаған ортаны қорғау саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар; карантиндік ережелер мен ветеринарлық (мал дәрігерлік) қадағалауға қатысты әкімшілік құқық бұзушылықтар; қоғамдық қауіпсіздік пен халықтың денсаулығына қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар; Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекара режимінің және Қазақстан Республикасы аумағында жүріп-тұрудың белгіленген тәртібіне қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар; жол шаруашылығы, байланыс және көліктегі әкімшілік құқық бұзушылықтар [5].

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңдар бойынша жер заңдарының басқа да талаптарын орындамау және жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың өз міндеттерін орындамауы жер құқық бұзушылығы және әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды.

Жоғарыда аталған және басқа да авторлардың жер құқық бұзушылықтарды топтарға бөлуі жер құқығы қатынастары саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтарды түрлерге бөлуде танымдық және тәжірибелік маңызға ие.

А.Х. Хаджиевтің пікірі бойынша, жер құқық бұзушылықтарының арасынан жер қорын басқару саласындағы құқық бұзушылықтарды (арнайы жер қоры туралы ақпаратты жасыру; жерлерді мемлекеттік тіркеу, есепке алу және бағалау мәліметтерін бұрмалау) бөліп атап, оларды 24-тарауға («Басқарудың белгіленген тәртібіне қол сұғатын құқық бұзушылықтар») жатқызуға болады. Бұл тараудың нормаларына ҚР ӘҚБК көзделген жер учаскелерін беру

туралы талап-арызды қарау мерзімдерін бұзуды да басқарудың белгіленген тәртібіне қол сұғатын құқық бұзушылық ретінде жатқызған дұрыс болар еді [4].

Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы кодекстің кейбір нормалары жер заңдарын бұзғаны үшін әкімшілік жауаптылықтың объектісін табиғаттың оқшауланған объектісі — қоршаған орта ретінде емес, ҚР «Қоршаған ортаны қорғау туралы», ҚР 1997 жылғы 15-шілдедегі «Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы» заңдарының негізінде басқа табиғи ресурстармен байланыстағы табиғи ресурстардың бірі ретінде қарастырады. Сол себепті, 240-242 баптардың диспозициялары жер учаскесін нақты атамайды, тек қоршаған ортаның объектілерінің бірі ретіндегі жерге (жер учаскелеріне) қатысты қоршаған орта талаптарын бұзуды көздейді (ҚР ЖК 139-бабы). [6]

ҚР Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы кодексінде жер заңдарын бұзуға байланысты әкімшілік құқық бұзушылықтардың келесі түрлері көзделген:

а) жер меншігіне қол сұғатын әкімшілік құқықбұзушылықтар (18-тарау): жерге меншік құқығын бұзу; жер учаскелерін өз бетімен басып алу немесе уақытша пайдаланудағы жерлерді уақтылы қайтармау; жер учаскелерінің арнайы шекараларын жою.

ә)табиғиресурстардыпайдалану,қоршағанортанықорғаусаласындағыәкімшілікқұқықбұзушылықтар(19-тарау): жерлерді бүлдіру; ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді пайдаланбау немесе нысаналы мақсаты бойынша пайдаланбау; жерлерді пайдаланудың табиғат қорғау режимінің талаптарын орындамау; жерлерді нысаналы мақсаты бойынша пайдаланбау; уақытша пайдалануға берілген жерлерді уақтылы қайтармау немесе оларды нысаналы мақсаты бойынша пайдалану үшін жарамды жағдайға келтіру жөніндегі міндеттерді орындамау; жер учаскесін пайдалану рұқсатынсыз іздестіру жұмыстарын жүргізу; жер учаскелерін беру туралы талап-арыздарды қараудың белгіленген мерзімдерін бұзу; тұрғын үй құрылысына арналған жер учаскелерінің бар екендігі туралы ақпаратты жасыру; жерлерді мемлекеттік тіркеу, есепке алу және бағалау мәліметтерін бұрмалау; орман қоры учаскелерін заңсыз пайдалану; орман қорының белгіленген тәртібін бұзу; орман қорының уақытша пайдалануға берілген учаскелерін уақтылы қайтармау; шабындықтар мен жайылымдарды бүлдіру, сонымен қатар орман қоры жерлерінде өз бетімен шөп шабу және мал жаю, дәрілік өсімдіктер мен техникалық шикізатты жинау; орманды қалпына келтіру мен орманды дамытуға арналған орман қоры жерлерінің басқа да санаттарының және шабылған ағаштардың орнына ағаш егудің тәртібі мен мерзімдерін бұзу; ерекше қорғалатын табиғи аумақтар режимін бұзу,

б)карантиндікережелермен ветеринарлықадағалауғақатыстыәкімшілікқұқықбұзушылықтар(20-тарау): Қазақстан Республикасы аумағын карантиндік объектілерден қорғау жөніндегі ережелерді бұзу (бұл ҚР Жер кодексінің 140-бабының 2-тармағында көзделген); карантиндік тексеру мен тиісті өңдеуден өтпеген материалдарды кіргізу; зиянкестермен, өсімдіктер ауруларымен және арамшөптермен күрес жөніндегі ережелерді бұзу;

в)қоғамдыққауіпсіздікпенхалықтыңденсаулығынақолсұғатынқұқықбұзушылықтар(21-тарау): жабайы есірткі шөптерін жоюға байланысты шараларды қолданбау (бұл ҚР Жер кодексінің 140-бабының 2-тармағында көзделген).

Карантиндік зиянкес өсімдіктердің қатарына жабайы есірткі шөптері де жатады (Қазақ КСР аумағындағы арам шөп өсімдіктермен күрес жүргізудің негізгі ережелерін қараңыз) [7].

г) Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекара режимініңжәнеҚазақстанРеспубликасыаумағындажүріп-тұрудыңбелгіленгентәртібінеқолсұғатынәкімшілікқұқықбұзушылықтар(95-тарау,389,390-баптар): шекара аймағында шекара режимін және жекелеген аумақтарда жүріп-тұру тәртібін бұзу; Қазақстан Республикасының аумақтық және ішкі суларындағы шекаралық режимді бұзу;

д)жолшаруашылығы,байланысжәнекөліктегіәкімшілікқұқықбұзушылықтар (27-тарау,488,489,499-баптар): авто көлік жолдарының белгіленген сызығын қорғау және

пайдалану ережелерін бұзу; жер пайдаланушылардың авто көлік жолдары мен жол құрылғыларын пайдалану және қорғау ережелерін бұзуы.

Әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жаза ҚР ӘҚБК ережелерімен нақты сәйкестікте, бапта осы құқық бұзушылық үшін көзделген шекте тағайындалады. Әкімшілік жаза әділ және құқық бұзушылықтың сипатына, оны жасаудың жағдайларына, құқық бұзушының тұлғасына сәйкес болуы тиіс [8]. Әкімшілік жазаны тағайындау тұлғаны орындамаған міндеттерін орындаудан, зиянды өтеуден және құқық бұзушылықтарының салдарын жоюдан босатпайды. Бір әкімшілік құқық бұзушылық үшін тек бір негізгі немесе негізгі және қосымша әкімшілік жаза тағайындалуы мүмкін.

Бірінші рет әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлғаны, егер ол құқық бұзушылық жасағаннан кейін келтірілген зиянды ерікті түрде өтесе немесе құқық бұзушылықтан келген зиянды басқа да жолмен жойса, сот, әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілетті орган (лауазымды тұлға) әкімшілік жауаптылықтан босатуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылықтан келген зиян жеңіл болған жағдайда сот, әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілетті орган (лауазымды тұлға) әкімшілік құқық бұзушылықты жасаған тұлғаны ауызша ескерту жасай отырып, әкімшілік жауаптылықтан босатуы мүмкін (ҚР ӘҚБК 68-бабы).

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Ерофеев В.В. Земельное право. Учебник. М., Новый Юрист, 1998. С. 354-355
2. Бахрах Д.Н. Административное право России: Учебник для вузов - М.: Норма, 2000. - 640 с.
3. Казанник А.И. Административно-правовая охрана природы бассейна озера Байкал. 4.1 - Иркутск: Вост.-Сиб. Кн. Изд-во, 1977. - 212 с.
4. Хаджиев А.Х. Проблемы теории земельного права Республики Казахстан в условиях становления и развития рыночных отношений: дис. ... док. юрид.наук. - Алматы, 2005. – 326 с.
5. Абдраимов Б.Ж. Актуальные вопросы правоприменения при разрешении земельных споров. Алматы, 1998г.
6. Косанов Ж.Х. Теоретические проблемы права собственности и иных прав на землю: дис. ... док. юрид. наук. – Алматы, 2004. – 281 с.
7. Стамкулов А.С. Правовая охрана природы в Казахской ССР. Алма-ата, Мектеп, 1982.

Манохин В.М., Адушкин Ю.С. Российское административное право: Учебник. 2-е изд., испр. и доп. - Саратов: Изд-во ГОУ ВПО «Сарат. гос. академия права», 2003 - 496 с.

УДК 347.41

О ПРАКТИКЕ ВЗЫСКАНИЯ ДЕНЕЖНОЙ СУММЫ НА СЛУЧАЙ НЕИСПОЛНЕНИЯ СУДЕБНОГО АКТА

Роор Кристина Александровна

roor.kristina@yandex.ru

Магистрант юридического факультета Южно-Уральского
государственного университета (НИУ), Челябинск, Россия

Научный руководитель – Д.В Лоренц

С момента вступления в силу ст. 308.3 Гражданского кодекса Российской Федерации [1] (далее – ГК РФ) успели появиться судебные решения по ее применению, которые